

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника
Юридичний інститут

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЧИН- НОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Збірник наукових статей
Випуск XXIII

м. Івано-Франківськ, 2010

ДОВІДКОВО-ДОПОМІЖНІ ОБЛІКИ. ЇХ МІСЦЕ У СИСТЕМІ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ.

УДК 343.98 + 343.982.33

Актуальність теми дослідження. Успішне проведення та результативність експертного дослідження залежить від інтелектуального потенціалу спеціаліста, який проводить експертизу. Водночас, збільшення потоків різного роду інформації, викликане науково-технічним прогресом, розширенням кола об'єктів судових експертиз, вирішенням різного роду задач і використанням методів дослідження, викликає у експертів ряд труднощів при користуванні інформаційними ресурсами.

Окремим напрямом інформаційного забезпечення розслідування злочинів приділяється постійна увага науковців. Окремі аспекти цієї проблеми у галузево-предметному плані висвітлювали вчені-юристи України Ю.П.Аленін, М.І.Бажанов, В.Л.Бахін, П.Д. Біленчук, Т.В.Варфоломєєва, О.А.Кириченко, М.В.Костицький, В.С.Кузьмичов, В.К.Лисиченко та інші.

Засобом подолання виникаючих перепон стала організація в системі криміналістичної реєстрації довідково-допоміжних обліків.

Довідково-допоміжні обліки - системи криміналістичної реєстрації, що виступають як засіб рішення багатьох експертних задач, оскільки забезпечують накопичення, опрацювання, збереження, пошук і раціональне використання довідкової інформації та допоміжних об'єктів.

Довідково-допоміжні обліки формуються на підставі натурних зразків, каталогів, технічної документації та іншої інформації, одержаної від установ, організацій та підприємств. Ці довідкові обліки використовуються: для створення та оновлення методичної та нормативної бази; при проведенні експертиз і досліджень [1, с.542].

Обліки створюються рішенням керівництва Криміналістичного центру залежно від потреб слідчої та експертної практики. На підставі узагальнення результатів дослідження об'єктів, що надсилаються до криміналістичних обліків, Криміналістичний центр готує та надсилає у відповідні науково-дослідні установи судових експертиз Міністерства юстиції, а також експертні підрозділи Міністерства внутрішніх справ і Служби безпеки України (дані експертні установи і підрозділи) орієнтовну інформацію. Ця інформація містить у собі описи характерних ознак об'єктів, що свідчать про єдине джерело походження цих об'єктів.

Відповідність за направлення об'єктів для постановки на криміналістичні обліки (залежно від установленого порядку формування) покладається на керівників підрозділів слідства та дізнання відповідних відомств. Відповідальність за організацію перевірок об'єктів за криміналістичними обліками покладається на керівників оперативних та слідчих апаратів прокуратури, Міністерства внутрішніх справ та Служби безпеки України [2, с. 218].

Щодо обліків довідкового призначення, то вони складаються з банків даних про властивості, розміри, форми та інші характеристики речовин і речей, натурних колекцій і картотек.

Також можуть створюватися обліки:

- вогнепальної зброї;
- холодної зброї;
- зображення підошви та верху взуття;
- інструментів та інших поширених предметів, які використовуються як знаряддя злочину;
- фарних розсіювачів;
- лакофарбного покриття;
- пально-мастильних матеріалів;
- волосся тварин;
- наркотиків і найбільш поширених снодійних препаратів;
- матеріалів, що використовуються для виготовлення документів;
- відбитків печаток і штампів;
- пломб;
- замків. [1, с.543]

Слід також зазначити, що у разі потреби довідкові колекції поповнюються речовими доказами в криміналістичних справах, які підлягають знищенню за ухвалою суду. Інформація, одержана з використанням обліків довідкового призначення, видається зацікавленим підрозділам на підставі письмового запиту або за ініціативою криміналістичного центру.

Необхідно також зупинитися і на місці довідково-допоміжних обліків в системі криміналістичної реєстрації.

Зауважимо, що криміналістична реєстрація, як інститут практичної діяльності, заснована на єдності системи речових засобів реєстрації і системи дій, оперування цими засобами в цілях боротьби із злочинністю. Система речових засобів реєстрації складається з підсистем-видів криміналістичної реєстрації. Для їх визначення слід використовувати термін «криміналістичний облік» оскільки види криміналістичної реєстрації відрізняються один від одного саме довідковими даними.

Криміналістична реєстрація як система матеріальних об'єктів є система криміналістичних обліків. Але коли ми говоримо про облік, то ма-

емо на увазі і саму процедуру обліку, а не тільки його речовий вигляд – зафіксовані дані.

Процедура обліку – це дії по збиранню і реєстрації даних, їх сконцентрування і систематизації, зберіганню, пошуку і передачі. Тому ми вважаємо, що криміналістична реєстрація – є система криміналістичних обліків в їх матеріальному (речовому) і функціональному вигляді. Звідси, криміналістичну реєстрацію можна визначити як систему криміналістичних обліків визначених об'єктів – носіїв інформації [3, с. 175].

Одну з цілей криміналістичної реєстрації складає накопичення облікових даних, які можуть бути використані в боротьбі із злочинністю. Збільшення інформаційного масиву необхідно, як засіб досягнення тих цілей, заради яких і існує криміналістична реєстрація – інформаційного забезпечення процесу доказування і оперативно-розшукової діяльності. Ефективність цього забезпечення залежить не тільки від повноти сконцентрованої в системі криміналістичної інформації, але і від чіткої систематизації облікових даних, накопичення і збереження тільки тих із них, які носять актуальний характер. Актуальність облікових даних, в першу чергу, залежить від їх змісту.

Принципово інші можливості використання довідково-допоміжних обліків в розкритті злочинів відкриваються в зв'язку з залученням в експертно-криміналістичну практику засобів автоматизації і обчислювальної техніки. По суті ці обліки стають спеціалізованими інформаційними системами з якісно іншими принципами комплектування баз даних, організаційного, правового, науково-технічного і методичного забезпечення їх використання в рішенні експертних задач розкриття і розслідування злочинів [4, с. 120].

В своїй основі такі системи базуються на результатах наукових розробок по виявленню і класифікації загальних і індивідуальних ознак, характеризуючи об'єкти даних обліків, на загальних положеннях теорії криміналістичної ідентифікації, діагностики і встановленню групового відношення. При цьому ознаки встановлюваних матеріалів, речовин і виробів, які відобразилися у слідах злочинів, являються пошуковими. Звичайно, в такій інформаційній системі використовується не вся сукупність ідентифікаційних ознак об'єктів, а лише деякі з них, які відповідають завданням пошуку. Тому говорити про ідентифікацію в даному випадку неправомірно. Тим більше, що при пошуку не виробляється окреме дослідження, оскільки є тільки взірці даного об'єкту, а не оригінал. Індивідуальна тотожність може бути встановлена тільки шляхом експертного дослідження, в якості одного з етапів, які правомірно розглядати як перевірку (пошук) по допоміжних обліках.

Такі обліки можуть бути спрямовані на описання об'єктів судових експертиз, наприклад – склад металів і сплавів, області їх залучення; волокно – характеристики текстильних волокон; марка – характеристика авто емалі; взуття – характеристика підшв взуття; папір – склад матеріалів паперу, їх направлення, підприємства-виробника; помада – склад губної помади, номер тону і фабрика-виробник [5, с. 362].

На відміну від натурних колекцій такі банки даних легко тиражувати для розповсюдження в експертно-криміналістичних закладах.

Подальший розвиток криміналістичної ідентифікації за допомогою обліків, пошук і впровадження нових ефективних форм для якісних перетворень у цій галузі є запорукою для успішної боротьби зі злочинними проявами в нашому суспільстві. Для цього потрібна розробка теоретичних, методичних і організаційно-правових проблем застосування в правоохоронній системі довідково-допоміжних обліків.

1. Криміналістика. Учебник / Под ред. проф. Р.С. Белкина. - М: Норма, 2002.- 990 с.
2. Криміналістика: Підруч. для слухачів, ад'юнктів, викладачів вузів системи МВС України / П.Д. Біленчук, О.П. Дубовий, М.В. Салтевський, П.Ю. Тимошенко. За заг. ред. акад. П.Д. Біленчука. - К.: АТІКА, 1998.-416 с.
3. Разумова А.Е. Про підвищення ефективності використання криміналістичного обліку суб'єктивних портретів // Вісник Харківськ. нац. ун-ту внутр. справ. - 2007. - № 36. - С173-178.
4. Ялышев С.А. Криминалистическая регистрация: проблемы, тенденции, перспективы. - М.: Академия управления МВД России, 1998. - 146 с
5. Криминалістика. Учебник / Отв. ред. проф. Н.П. Яблоков. - М.: Изд-во "БЕК", 1995.-708 с.

Кадук С.В.

ДОВІДКОВО-ДОПОМІЖНІ ОБЛІКИ. ЇХ МІСЦЕ У СИСТЕМІ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ.

Успішне проведення і результативність експертного дослідження залежить від інтелектуального потенціалу спеціаліста, який проводить експертизу. Водночас, збільшення потоків різного роду інформації, викликане науково-технічним прогресом, розширенням кола об'єктів судових експертиз, вирішенням різного роду задач і використанням методів дослідження, викликає у експертів ряд труднощів при користуванні інформаційними ресурсами.

Ключові слова: обліки, криміналістична реєстрація.

Кадук С.В.

СПРАВОЧНО-ВСПОМОГАТЕЛЬНЫЕ УЧЕТЫ. ИХ МЕСТО В СИСТЕМЕ КРИМИНАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕГИСТРАЦИИ.

Успешное проведение и результативность экспертного исследования зависит от интеллектуального потенциала специалиста, который проводит экспертизу. В то же время, увеличение потоков разного рода информации, вызванное научно-техническим прогрессом, расширением круга объектов судебных экспертиз, ре-

шением разного рода задач, и использованием методов исследования, вызывает у экспертов ряд трудностей при пользовании информационными ресурсами.

Ключевые слова: учет, криминалистическая регистрация.

Kaduk S.V.

CALL RECORDS OF SUBSIDIARY. THE PLACE IN THE SYSTEM OF CRIMINALIST REGISTRATION.

A successful lead through and effective expert research depends on intellectual potential of specialist, who examines. At the same time, the increase of streams of different sort of information is caused by scientific and technical progress, expansion of circle of objects of judicial examination, decision of different sort of tasks causes the number of difficulties in implementation of different methods of research at using informative resources.

Keywords: accounts, criminalistics registration.